

Nr 12

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av motioner angående åtgärder mot vissa luftföroreningar.

Motionerna

I motionen 1973: 336 av herr Strömberg m. fl. (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär 1. att förberedelser vidtas för en skärpning av avgasreningsnormerna för motorfordon fr. o. m. 1977 års modeller i huvudsaklig anslutning till de normer som kommer att gälla i USA fr. o. m. 1976 års bilmodeller, 2. att en utredning görs av förutsättningarna för utnyttjande av gas som motorbränsle, 3. att utvecklingsarbetet på nya motortyper, t. ex. elmotorer och hybridmotorer, intensifieras samt 4. att ytterligare åtgärder vidtas i syfte att stimulera en trafikplanering som tar större hänsyn till miljörisker i form av avgasutsläpp m. m.

I motionen 1973: 1445 av herr Åsling (c) och fru Söder (c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsam utredning av hur utsläpp av svavel vid användning av tjocka eldningsolja på lämpligaste sätt skall begränsas, varvid användning av system med rökgasavsvavling särskilt skulle stimuleras i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet

I motionen 1973: 336 berörs olika möjligheter att minska föroreningsutsläppen från motorfordon. Motionärerna hävdar att regeringsbeslutet om nya avgasnormer fr. o. m. 1976 års bilmodeller är otillräckligt. Regler motsvarande dem som införts i USA fr. o. m. 1976 års bilmodeller bör införas i Sverige fr. o. m. 1977 års bilmodeller. Blyhalten i bensin måste sänkas ytterligare. Åtgärder bör vidtas i syfte att stimulera gasdrift av bilar. Ytterligare utvecklingsarbete krävs för att få fram nya miljövänliga motortyper. Trafiken måste planeras så att miljörisker i form av avgasutsläpp minskas. Mot bakgrunden av vad som i motionen anförts i dessa frågor ställer motionärerna de inledningsvis angivna yrkandena. I det följande behandlar utskottet de särskilda motionsyrkandena vart för sig.

I vad först gäller frågan om skärpning av avgasreningsnormerna får utskottet erinra om att motsvarande spørsmål prövats av riksdagen vid upprepade tillfällen, senast vid 1972 års riksdag (JoU 1972: 27). Utskottet har vid sin behandling av motioner i ämnet bl. a. hänvisat till ett av en arbetsgrupp inom kommunikationsdepartementet utarbetat förslag till etappvis skärpta regler. Dessa regler anslöt sig till normer som

antagits i USA men ansågs inte lämpligen kunna införas i Sverige helt enligt det tidschema som gäller för USA. De svenska avgasreglerna skärptes för personbilar i oktober 1972. Reglerna gäller fr. o. m. 1976 års bilmodeller och beräknas minska avgasutsläppen med ca 65 procent för koloxid, ca 70 procent för kolväten och ca 45 procent för kväveoxider. Förevarande motionsyrkande avser att Sverige tidsmässigt bör närmare ansluta sig till det amerikanska programmet. Utskottet vill framhålla att problemet med avgasrening i hög grad är av internationell art. Från svensk sida görs försök att lösa frågan i samarbete med andra västeuropeiska stater. Av naturliga skäl möter dessa försök betydande svårigheter. Det bör i sammanhanget framhållas att den nyssnämnda skärpningen av de svenska reglerna genomförts som en självständig åtgärd från svensk sida. Strävandena på det internationella planet fortgår emellertid, och utskottet vill understryka vikten av att möjligheterna att i sådana sammanhang verka för internationellt gällande skärpningar av avgasreglerna blir väl tillvaratagna från svensk sida. Utskottet förutsätter att så kommer att ske. Det kan här även erinras om att problemen på området kontinuerligt följs av statens naturvårdsverk, som nyligen framlagt ett förslag till kontrollsystem för övervakning av att gällande regler verkligen efterlevs. Förslaget är under remissbehandling.

Utskottet finner, med hänvisning till det anförda, inte tillräckliga skäl att förorda någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen 1973: 336, yrkande 1.

I motionen 1973: 336 hemställs vidare (punkten 2 i motionsyrkandet) om en utredning angående förutsättningarna för utnyttjande av gas som motorbränsle. Utskottet vill erinra om att den tidigare nämnda arbetsgruppen behandlat frågan om användning av gasformiga bränslen. Gruppen bedömde kostnaderna för en mera omfattande övergång till gasdrift som alltför stora i jämförelse med vad som kan uppnås vid bibehållen bensindrift. Den framhöll också att den framtida tillgången på lämplig gas var osäker. Utskottet finner inte tillräckliga skäl f. n. föreligga för tillsättande av den i förevarande motionsyrkande föreslagna utredningen. Yrkandet bör således inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen 1973: 336 föreslås också (punkten 3 i motionsyrkandet) att riksdagen begär att utvecklingsarbetet på nya motortyper, t. ex. elmotorer och hybridmotorer, intensifieras. Utskottet anförde vid behandlingen vid förra årets riksdag av ett motsvarande motionsyrkande (JoU 1972: 27) bl. a. att de skärpta krav på avgasrening som införts under senare år såväl i Sverige som utomlands, framför allt i USA, och som kunde förväntas komma att ytterligare skärpas medfört att det utvecklingsarbete som bedrivs inom bilindustrin i allt högre grad inriktas på att nå fram till tekniska lösningar som är gynnsamma för miljön. I vårt land lämnas statligt stöd i olika former till projekt som avser utveckling av elmotorn, gasturbinmotorn och den s.k. stirlingmotorn. Enligt utskottets förslag lämnades yrkandet utan åtgärd av riksdagen.

Utskottet finner inte skäl förorda något ändrat ställningstagande från riksdagens sida i sist berörda fråga. Utskottet föreslår således att

motionen 1973: 336, yrkande 3, lämnas utan åtgärd av riksdagen.

I motionen 1973: 336 hemställs vidare (punkten 4 i motionsyrkandet) att ytterligare åtgärder vidtas i syfte att stimulera en trafikplanering som tar större hänsyn till miljörisker i form av avgasutsläpp m. m. Motionärerna anför bl. a. att en utbyggd kollektivtrafik kombinerad med en dämpning av privatbilismen kan ge väsentliga fördelar från miljösynpunkt. Även detta spörsmål har prövats vid ett antal riksdagar, senast vid 1972 års riksdag i anledning av ett motionsyrkande. Utskottet erinrade vid sin behandling av frågan vid förra årets riksdag (JoU 1972: 27) om att vederbörande utskott vid 1970 resp. 1971 års riksdagar betonat vikten av att frågan om bilavgaserna uppmärksammades i planeringsverksamheten. Utskottet framhöll vidare att trafikbullerutredningen som tillkallats för utredning om normer för trafikbuller enligt sina direktiv skall lägga fram förslag till åtgärder i fråga om bl. a. den fysiska planeringen, som blir nödvändiga som en följd av de förslag till gränsvärden m. m. som utredningen från sina synpunkter kommer att framlägga. Med hänsyn till den samordning på planeringsområdet som är önskvärd borde trafikbullerutredningens förslag avvaktas. Yrkandet föranledde enligt utskottets förslag ingen riksdagens åtgärd.

Utskottet vill i anledning av det nu föreliggande motionsyrkandet till det nyss anförda foga att statens planverk avser att utarbeta anvisningar för trafikplanering, varvid bl. a. miljöaspekterna skall beaktas. Det kan även nämnas att Svenska vägföreningen helt nyligen avgivit en rapport om en undersökning rörande trafiksanering i tätorter. Vidare må erinras om att en särskild kommitté tillkallats för utredning om kollektivtrafik i tätorter. I direktiven för kommittén berörs även miljöfrågor. Utskottet vill framhålla angelägenheten av att miljösynpunkter får göra sig gällande vid trafikplaneringen. Som angivits är emellertid frågan redan föremål för uppmärksamhet. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionen 1973:336, yrkande 4, synes f. n. inte påkallad.

I motionen 1973: 1445 begärs en utredning av frågan hur utsläpp av svavel vid användning av tjocka eldningsolja på lämpligaste sätt skall begränsas, varvid användning av system med rökgasavsvavling särskilt bör beaktas. Utskottet har vid tidigare behandling av motioner med närliggande yrkanden (JoU 1971: 51 och 1972: 27) bl. a. erinrat om ett av naturvårdsverket framlagt program för successiv nedtrappning av den tillåtna svavelhalten utmynnande bl. a. i att fr. o. m. den 1 oktober 1979 förbud att förbränna eldningsolja med svavelhalt överstigande 1,0 viktprocent skulle bli gällande för hela landet. Utskottet har vidare hänvisat till att Kungl. Maj:t utfärdat kungörelser (1970:621 och 1972:70), varigenom enprocentsregeln blivit gällande för vissa delar av landet.

Utskottet vill i anledning av det nu aktuella motionsyrkandet anförda att Kungl. Maj:t i skrivelse till naturvårdsverket den 24 mars 1972 har uppdragit åt verket att mot bakgrund av en närmare analys av de samhällsekonomiska kostnaderna för att ytterligare begränsa svavelutsläppen och efter överläggningar med berörda intressenter till Kungl.

Maj:t senast den 1 oktober 1973 inkomma med förslag till sänkning av svavelhalten i eldningsolja för tiden efter år 1973. Härvid skall utgångspunkten vara dels den av naturvårdsverket angivna målsättningen för 1970-talet, dels att särskilt skall uppmärksammas sådana orter där svavelhalten överskrider gällande riktvärden samt sådana delar av landet som är särskilt känsliga för förorening, dels de samhällsekonomiska kostnaderna för att genomföra förslagen. Naturvårdsverket bör vidare följa utvecklingen på här ifrågavarande område och därvid bl. a. i samarbete med styrelsen för teknisk utveckling undersöka möjligheterna till avsvavling av rökgaser.

Av det anförda synes framgå att motionärernas önskemål torde bli tillgodosedda utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Under hänvisning till vad i det föregående anförts hemställer utskottet att riksdagen

1. lämnar motionen 1973: 336 utan åtgärd
2. lämnar motionen 1973:1445 utan åtgärd.

Stockholm den 13 mars 1973

På jordbruksutskottets vägnar

NILS G. HANSSON

Närvarande: herrar Hansson i Skegrie (c)*, Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Hedin (m), Hedström (s), Jonasson (c), Magnusson i Tanum (s), fru Anér (fp), herrar Augustsson (s), Larsson i Borrby (c), fru Lindberg (s), herrar Takman (vpk), Berndtsson i Bokenäs (fp), fru Theorin (s) och herr Leuchovius (m)*.

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herrar Hansson i Skegrie (c), Hedin (m), Jonasson (c), fru Anér (fp), herrar Larsson i Borrby (c), Berndtsson i Bokenäs (fp) och Leuchovius (m) som anser att

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med "I vad" och på s. 3 slutar med "inte påkallad" bort ha följande lydelse:

Beträffande frågan om avgasreningsnormerna intar motionärerna den principiella ståndpunkten att Sverige bör hålla samma takt när det gäller nedskärning av avgasutsläppen som USA. I oktober 1972 utfärdades i Sverige vissa skärpta avgasregler, som skall gälla fr. o. m. 1976 års bilmodeller. Utskottet vill erinra om att dessa regler ungefär motsvarar vad som i USA gäller fr. o. m. 1973 års bilmodeller. Det kan nämnas att de amerikanska reglerna om avgasrening fr. o. m. 1973 års modeller innefattar krav på reduktion av den från hälsosynpunkt mycket farliga kvävedioxiden och att dessa krav skärpts till det dubbla vad gäller 1976 års modeller.

Utskottet finner det inte tillfredsställande att de svenska reglerna för avgasrening på sätt framgår av vad här anförts i så betydande grad tidsmässigt släpar efter de i USA gällande reglerna. Till de hälso- och miljövårdsskäl som kan anföras för en närmare anslutning till det amerikanska tidsprogrammet kan fogas att de bilfabrikanter som vill sälja på den amerikanska marknaden vid den tidpunkt de amerikanska föreskrifterna blir gällande måste framställa motorer som uppfyller villkoren i dessa föreskrifter. Utskottet anser sig böra ansluta sig till motionärernas förslag att förberedelser vidtas för en skärpning av avgasreningsnormerna för motorfordon fr. o. m. 1977 års modeller i huvudsaklig anslutning till de normer som kommer att gälla i USA för 1976 års bilmodeller och tillstyrker således motionen 1973:336, yrkande 1.

I yrkande 2 i motionen 1973:336 föreslås en utredning av förutsättningarna för utnyttjande av gas som motorbränsle. Motionärerna framhåller bl. a. att gasbilarna driftekonomiskt är helt jämförbara med bensinbilarna samt att fördelarna med gasdrift är att man helt slipper blyutsläppen och att koloxid- och kväveoxidutsläppen blir många gånger lägre än vid bensindrift. Det synes utskottet uppenbart att användandet av gas som drivmedel för bilar måste innebära väsentligt mindre rikser för miljöförorening än användandet av bensin. Utskottet finner därför starka skäl tala för att den av motionärerna begärda utredningen i frågan kommer till stånd.

I motionen 1973:336, yrkande 3, hemställs att utvecklingsarbetet på nya motortyper, t. ex. elmotorer och hybridmotorer intensifieras. Motionärerna anför att statligt stöd till här berörd verksamhet lämnas i form av krediter och bidrag. Bl. a. har genom styrelsen för teknisk utveckling stöd utgått till elfordonsprojekt, gasturbinprojekt och det s. k. stirlingprojektet. Utvecklingsarbetet synes, framhåller motionärerna, vara framgångsrikt, men när det gäller elbilar torde under senare tid någon mera betydande satsning från samhällets sida inte föreligga fränsett visst forskningsstöd. Såvitt utskottet kunnat bedöma torde en vidgad användning av motorer av nu nämnda och vissa andra typer kunna medföra betydande fördelar från luftvårdssynpunkt. Utskottet finner därför i likhet med motionärerna angeläget att utvecklingsarbete beträffande stirlingmotorer, gasturbinmotorer, ång- och eldrivna fordon och olika typer av hybridmotorer skall kunna fortgå och intensifieras. Utskottet ansluter sig till motionsförslaget i förevarande del.

I motionen 1973:336 ställs även ett yrkande att ytterligare åtgärder vidtas i syfte att stimulera en trafikplanering som tar större hänsyn till miljörisker i form av avgasutsläpp m. m. Motionärerna framhåller att det främst är i tätorter som bilavgasernas skadeverkningar gör sig gällande. Det sägs vidare bl. a. att en utbyggd kollektivtrafik kombinerad med en dämpning av privatbilismen skulle medföra väsentliga fördelar för miljön. Samhälls- och trafikplaneringen baseras dock enligt motionärerna i alltför hög grad på trafikförsörjning genom privatbilar. Enligt utskottets mening har motionärerna här berört en för luftvården i tätorterna betydelsefull

fråga. Bebyggelseplaneringen i tätorterna äger f. n. stor aktualitet. Vid de avvägningar mellan olika intressen som måste göras i planeringsverksamheten — bl. a. för att få till stånd ett riktigt samspel mellan bebyggelse och trafik — bör möjligheterna att genom trafikplanering i möjligaste mån skydda de tätbebyggda områdena från luftföroreningar genom motorfordon ges stort beaktande. Utskottet tillstyrker således motionen även i förevarande del.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. i anledning av motionen 1973:336 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i det föregående anfört angående avgasreningsnormer för bilar, utnyttjande av gas som motorbränsle, utvecklingsarbete på nya motortyper samt åtgärder för trafikplanering,